

СТ А Н О В И Щ Е

От: доц. д-р Васил Стефанов Петков
УНСС
„Световно стопанство и МИО“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Световно стопанство и МИО“ в УНСС.

Автор на дисертационния труд: **Екатерина Кирилова Стефанова**
Тема на дисертационния труд:
„Ценообразуване на аеронавигационните услуги в Европа“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №2628/26.09.2024 г. на Зам.-ректора по НИД на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „МИО и бизнес“, факултет „Международна икономика и политика“ на УНСС по научна специалност „Световно стопанство и МИО“ съгласно Заповед на Ректора на УНСС №759/20.03.2018 г. Обучението е осъществено в задочна форма на обучение през периода 06.03.2018 г. – 17.09.2024 г. Изпълнени са всички предвидени дейности съгласно индивидуалния план на докторанта.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд се състои от увод, четири глави, заключение, използвана литература и приложения (общ обем от 192 страници). В началото са поместени списъци на използваните съкращения, таблици и фигури.

Темата на дисертацията е актуална и недостатъчно изследвана в литературата. Същевременно тя представлява и истинско

предизвикателство за извършване на едно цялостно и задълбочено проучване в една сфера, където е налице държавен монопол и регулациите на равнище ЕС непрекъснато се увеличават. Съществен принос на докторанта е осмислянето и приложението на авторов модел за динамично определяне на таксовите единици.

В увода са налице основните реквизити – актуалност, обект, предмет, тези и хипотеза, цел и задачи на изследването. Всички те са прецизно формулирани. Тезата, двете хипотези и методологията дават заявка за високо научно-приложно и практико-приложно равнище на изследването.

Четирите глави са построени логично и следват стандартната структура на изложение. Преминава се постепенно от развитието на Единното европейско небе и се стига до критичен анализ на съвременните предизвикателства пред предоставянето на аеронавигационни услуги. Разгледани са основните методи на ценообразуване с акцент върху динамичното ценообразуване и доказване на приложимостта му при определяне на таксите за прелитане. Критично анализирани са съществуващите методи на ценообразуване и се представя оригинален авторов модел, който е апробиран на база реални данни на ДП „Ръководство на въздушното движение“. Изводите са логични и обосновани. Заключениеето обобщава основните изводи, до които достига докторантът.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Представеният труд притежава висока научна и практическа стойност, тъй като е посветен на проблематика, която е слабо изследвана в литературата. Авторът умело съчетава предимствата на динамичното ценообразуване и възможностите, които се предоставят, за модулиране на таксите, въпреки относително непазарните принципи, които са наложени на участниците в Единното европейско небе.

Основните научни и научно-приложни резултати могат да бъдат формулирани в следните насоки:

- в хода на изложението се доказват тезата, хипотезите, целите и задачите на изследването чрез умело подбрани примери и авторови изводи към тях;
- методологията на изследването е добре обоснована;
- личи добро познаване на литературата по проблематиката и внимателно боравене със специфичните термини;
- извеждане на необходимостта от прилагането на единен подход в управлението на въздушното движение в Европа;

- предлагане на мерки за справяне с недостига на капацитет на въздушното пространство;
- аналитичен преглед на основните методи на ценообразуване и извеждането на динамичното ценообразуване като подходяща основа за изработване на собствен модел за определяне на таксите за ползване на въздушното пространство;
- формулиране на авторова дефиниция за динамичното ценообразуване за целите на анализа и за доказване на тезата и хипотезите;
- критичен анализ и съпоставка на съществуващите методи на ценообразуване към момента – метод на установените разходи и метод на пълното възстановяване на разходите;
- разработване и прилагане на оригинален метод за определяне на таксовите единици, който едновременно довежда до намаляване на „задръстванията в небето“ и до „оползотворяване на излишния капацитет“, както и до подобряване на финансовите резултати на доставчика на аеронавигационно обслужване;
- събрана и обработена е голямо количество емпирична информация, която е преработена до информация-знание;
- извеждат се ценни препоръки за по-доброто администриране при управлението на въздушното пространство;
- научният апарат е използван коректно и прецизно;
- приносите, посочени от автора, напълно отговарят на целта на разработката и постигнатите резултати в нея.

В представения дисертационен труд се откриват научни и научно-приложни приноси, които обогатяват съществуващата теория и практика.

В резултат на изложеното по-горе може да се заключи, че целта и задачите на изследването са постигнати, както и че е доказана основната теза при така формулираните хипотези.

Съгласно представените проверки за оригиналност на български и на английски език може да се заключи, че трудът е изцяло авторово дело.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам приносите, посочени от докторанта:

- разработване на собствена дефиниция за динамичното ценообразуване;
- предлагане на авторов оригинален модел на определяне на таксовите единици;

- приложението му в практиката и доказването, че този метод на определяне на цените води до по-високи приходи от продажби и до подобряване на финансовите показатели.

Същите са обосновани и логични и изцяло доказани в дисертационния труд.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представените публикации (2 броя доклади от научни конференции, индексирани в СЕЕОЛ и 1 статия в списание с редколегия) във връзка с темата на дисертационния труд покриват изискуемия минимум. Те показват, че докторантът е работил систематично по проблематиката на своята дисертация. Темите са изцяло свързани с ценообразуването на аеронавигационните услуги в Европа и части от тях са поместени в самата дисертация с коректното позоваване на съответните места.

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат отговаря на изискванията. В началото е поставена общата характеристика на дисертационния труд с основните постановки от увода – актуалност, обект и предмет, теза и хипотези, цел и задачи, методология на изследването, информационно осигуряване и съзнателно възприетите ограничения. На следващо място е поместено съдържанието, както и синтезираното представяне на главите на разработката. Следват приносите и публикациите по темата на дисертационния труд с декларацията за оригиналност.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам.

8. Заключение

В заключение представеният за рецензиране дисертационен труд притежава необходимите качества и достойнства на едно задълбочено изследване, което ми дава основание да изразя категорично своето положително становище за присъждане на образователната и научна степен „доктор по икономика“ по научна специалност „Световно стопанство и МИО“ на докторанта Екатерина Кирилова Стефанова. Ще гласувам „ЗА“.

07.10.2024 г. / гр. София

Подпис: .....